

KONSPIRACE A UTAJENÉ OPERACE 2. světové války

Alexander Macdonald

DUQUESNEOVA ŠPIONÁŽNÍ SKUPINA

Britům se za druhé světové války dařilo německé vyzvědače pochyťat nebo je přetáhnout na svou stranu. Američané naopak dokázali odhalit početnou skupinu německých špiónů na americkém území ještě dříve, než Spojené státy vypálily ve válce jediný výstřel. Většinu těchto vyzvědačů tvořili němečtí přistěhovalci naturalizovaní ve Spojených státech, kteří pracovali v průmyslových podnicích a docích, což byly primární cíle pro sabotáž. Ohlašovali také nové úspěšné strojírenské konstrukce a podávali informace o lodích odplouvajících do Británie. Podle těchto zpráv německé U-Booty lovil v Atlantiku obchodní lodi s nákladem významným pro bitvu o Británii.

Proněmeckou špiónážní organizaci ve Spojených státech řídil Frederick „Fritz“ Joubert Duquesne. Původem Búr z Jižní Afriky bojoval ve druhé anglo-búrské válce v letech 1899–1902. Byl zatčen při odvážném pokusu o atentát na britského náčelníka štábu lorda Kitchenera a odeslán do trestanecké kolonie na Bermudách, odkud však v roce 1902 uprchl do Spojených států. Zde začal pracovat jako novinář pro list *New York Herald* a v roce 1913 získal americké občanství.

V době první světové války odešel do Brazílie, kde se podílel na sabotážích britských lodí. Podle jeho vlastního tvrzení se mu nakonec podařilo lorda Kitchenera zabít při jeho diplomatické misi do Ruska, když se k němu připojil na palubě lodi HMS *Hampshire* v roli ruského vévody. Z lodi pak signalizoval německé ponorce, která křižník torpédovala. Ještě předtím se však Duquesne zachránil na nafukovacím člunu a poté ho ponorka vzala na palubu. Za tuto akci byl vyznamenán Železným křížem a získal hodnost plukovníka.

Když ho v roce 1917 uvěznilo kvůli pojišťovacímu podvodu, měl u sebe velkou složku s novinovými výstřižky týkajícími se lodí potopených po výbuchu nastražených bomb a také dopis od zástupce německého vicekonzula z nikaragujské Managuy, v němž se uvádělo, že „kapitán Duquesne vykonal mimořádné služby pro německou věc“. Britové požadovali, aby ho Nikaragua vydala, ale podařilo se mu uniknout a utekl do Mexika. Pod falešným jménem se vrátil do Spojených států. Zde začal působit jako zpravodajský důstojník v americké pronacistické organizaci zvané „Order 76“, o níž se tvrdilo, že měla 100 000 příslušníků.

Šéf *Abwehru* admirál Wilhelm Canaris vyslal v roce 1937 do New Yorku plukovníka Nikolause Rittera, aby tam Duquesnea kontaktoval a požádal ho o vytvoření špiónážní organizace. V roce 1940 poslal Ritter do Spojených států Williama Sebolda, aby se k této organizaci připojil, předal tam potřebné instrukce a uvedl do chodu krátkovlnnou vysílačku k předávání informací do Německa.

Sebold sloužil za první světové války v německé armádě, ale v roce 1922 emigroval do Spojených států, kde v roce 1936 získal občanství. Do Německa se vrátil v roce 1939, aby navštívil svou matku, a tehdy ho oslovil Ritter a přesvědčil ho, aby se stal vyzvědačem. Po sedmítýdenním výcviku v Hamburku odcestoval Sebold zpátky do Spojených států, aby se spojil s Duquesnem. Ale ještě před odjezdem z Německa navštívil Sebold amerického generálního konzula a nabídl se, že bude působit jako dvojitý agent.

Ve Spojených státech poskytoval informace o Duquesneově špiónážní organizaci přímo FBI. Jeden z příslušníků skupiny Američany obzvláště zajímal – atraktivní odbarvená blondýnka Lilly Steinová. Narodila se v Rakousku do bohaté židovské rodiny, ale jako dítě byla hodně divoká, takže se rodině odcizila a živila se tím, že stála malířům jako živý model. Cestovala s bohatým „tatičkem“ Heinrichem Sorauem, což byl ve skutečnosti kapitán

Hermann Sandel s krycím jménem Strýček Hugo. Působil jako ředitel vyzvědačské školy v Hamburku, ve které byl vycvičen i William Sebold.

Blížila se válka a mělo se za to, že přitažlivá mladá blondýnka by mohla pracovat pro *Abwehr*. Po výcviku jí Sandel předal německý pas, podle kterého byla „židovskou míšenkou prvního stupně“, kterým se říkalo *Mischling*. Tito tzv. položidé byli zpočátku ušetřeni nejhorších antisemitských perzekucí. Sedmadvacetiletý americký vicekonzul ve Vídni Ogden Hammond Jr. jí opatřil americké vízum.

V říjnu 1939 přicestovala do New Yorku a ubytovala se v elegantním hotelu Windsor. Odtud poslala dopis hlavní koordinátorce Duquesneovy špiónážní organizace Else Weustenfeldové. Šlo o Němku s americkým občanstvím, která žila s Hansem W. Ritterem, což byl bratr Nikolause Rittera. Obě ženy se setkaly v hotelu Windsor.

Lilly při sobě měla mikrofilm obsahující pokyny pro Duquesnea a také pro něho přivezla peníze. Jakmile si našla byt na 81. západní ulici, předala v něm mikrofilm i peníze. Byt poté sloužil jako zpáteční adresa pro další agenty, kteří posílali zprávy do Německa.

Steinová si zařídila exkluzivní obchod, který přitahoval manželky bohatých průmyslníků a finančníků. Často navštěvovala nejlepší hotely, noční kluby a divadla, kde vyhledávala vlivné muže a při rozhovorech v posteli nebo vydíráních z nich získávala důležité informace. Neměla s tím těžkou práci. Jeden z agentů FBI, kteří ji sledovali, o ní uvedl, že je to „dobře stařená a dobře vyhlížející nymfomanka se smyslem pro humor“. Pruderní šéf FBI J. Edgar Hoover ji odmítal jako „vídeňskou děvku“.

Zásluhou Sebolda se jí FBI brzy dostala na stopu. Patřila mezi několik agentů, kterým Sebold po návratu do USA předal vybavení pro mikrofotoografování. Zatelefonoval jí a pak odjel taxíkem do jejího bytu. Dveře mu otevřela hezká čtyřřidvacetiletá žena se svůdnickým chováním.

Několik dní nato se setkali v restauraci, kde se mu svěřila, že právě laškuje s americkým diplomatem Ogdenem Hammondem Jr., který jí předtím opatřil vízum a zrovna se vrátil z Rakouska. Měl jí tvrdit, že „Amerika v žádném případě do války nevstoupí“.

Ne všechny informace, které předávala, byly bezvýznamné. Například 3. září, kdy vrcholila bitva o Británii, sdělila Seboldovi, že britské továrny staví měsíčně 1 000 letadel. Zdrojem této informace byl kapitán Hubert Martineau, britský hráč kriketu a armádní důstojník, se kterým udržovala poměr.

Šlo o citlivý údaj dokládající britské válečné úsilí. Tuto zprávu Sebold do Německa nepředal.

Další informace, které Steinová získávala od Hammonda, byly prakticky k ničemu a Sebold jí řekl, ať ho pustí k vodě. Zanedlouho byl Hammond předvolán k zástupci ministra zahraničí Adolfu Berlemu, který mu sdělil, že ví všechno o jeho aféře s Lilly Steinovou.

Vyzval Hammonda, aby rezignoval. Ten odmítl a zapřísahal se, že „s Lilly Steinovou nikdy nežil... ani neměl intimní poměr“. Požádal o soudní ochranu proti ministerstvu zahraničí, ale jeho případ se dostal do novin a v článku se psalo, že měl „neloajální styky“ s nejmenovanou „ženskou agentkou zahraniční mocnosti“. Podal kvůli tomu na noviny žalobu, ale spor prohrál a nebylo mu umožněno podat odvolání k Nejvyššímu soudu.

Lilly zůstávala v kontaktu s Else Weustenfeldovou. Ani jedna z nich Seboldovi nevěřila a měly podezření, že zpronevřuje peníze organizace. Steinová si dokonce myslela, že by mohl působit jako dvojitý agent, avšak Weustenfeldová tvrdila, že nemá dost kuráže, aby si na něco takového troufl.

Když došlo k narušení Seboldovy věrohodnosti, FBI se rozhodla celou Duquesneovu špionážní skupinu pozatýkat. Tuto akci provedlo na 250 zvláštních agentů 27. června 1941. Toho dne večer se Steinová bavila s pánským návštěvníkem – FBI uvedla, že se jednalo o osobu „pozoruhodného významu“.

Raymond Newkirk, který byl pověřen vyšetřováním Steinové, k tomu řekl: „Lilly si myslela, že jde o náramný vtip. Věděla, že půjde do vězení, ale byla spokojená, protože vydělala dost peněz, aby jí to stálo za to. Domyslela si, že může Němce vodit za nos, avšak pokaždé chtěla peníze i za informace, o kterých věděla, že jsou bezcenné.“

J. Edgar Hoover označil vyšetřování Duquesneovy skupiny jako „svého druhu největší v dějinách země“ a nejzrozsáhlejší od schválení zákona proti špionáži v roce 1917. Na tiskové konferenci sdělil, že „umělecká modelka“ Lilly Steinová byla onou nejmenovanou agentkou, o níž se noviny zmiňovaly v reportážích o případu Ogdena Hammonda Jr.

Steinová přiznala vinu a byla za vyzvědačství odsouzena k desetiletému vězení a k dalším dvěma rokům za to, že se nepřihlásila podle zákona o registraci zahraničních agentů z roku 1937. Nakonec byla deportována zpátky do Rakouska a jako jedna z mála rakouských Židů přežila holokaust.

Duquesne byl obviněn ze špionáže. Při jedné příležitosti předal Seboldovi fotografie a specifikaci nového typu bomby vyráběného ve Spojených státech. Tvrdil, že tento materiál opatřil tak, že se potají vloudil do továrny DuPont ve Wilmingtonu v Delaware. Duquesne rovněž popisoval, jak bylo možné zakládat požáry v průmyslových podnicích. Většinu informací získával prostřednictvím korespondence s průmyslovými koncerny, Vydával se za studenta a žádal údaje týkající se výrobků a zpracovatelských procesů.

Příslušníci Duquesneovy skupiny nejenže sbírali citlivé informace a předávali je Němcům, ale také připravovali sabotážní akce. Jeden ze špiónů chystal bombu vlastní výroby, a dokonce ukazoval dynamit i rozbušky Seboldovi.

Duquesne putoval před soud a byl odsouzen. Soud mu vyměřil osmnáctiletý trest za špionáž a k tomu dva roky a pokutu ve výši 2 000 dolarů za porušení zákona o registraci. Evelyn Clayton Lewisová, s níž žil, mu pomáhala připravovat materiály k odeslání do zahraničí. Uznala vinu a byla odsouzena k jednomu roku a jednomu dni vězení za porušení zákona o registraci.

Else Weustenfeldová odešla od soudu s pětiletým trestem vězení za špionáž a dvouletým postihem za porušení zákona o registraci. Alfred E. Brokhoff, který pracoval jako mechanik u newyorské lodní společnosti United States Lines, dostal pět let za napomáhání Paulovi Fehseovi při zjišťování informací o datech vyplutí a nákladu lodí směřujících do Anglie a při vysílání hlášení do Německa. Fehse byl dostižen, když se pokoušel uprchnout ze země, a byl odsouzen k patnáctiletému vězení plus jednomu roku za porušení zákona o registraci.

Conradin Otto Dodd, hlavní stevard na lodi SS *Siboney* patřící lodní společnosti American Export Lines, byl odsouzen k desetiletému trestu za to, že předával informace od nacistických agentů ve Spojených státech kontaktním osobám v neutrálních přístavech v zahraničí, aby byly postoupeny dál do Německa. Za porušení zákona o registraci dostal další dva roky a pokutu 1 000 dolarů.

Rene Emanuel Mezenen, jenž působil jako kurýr, byl Francouz, ale získal americké občanství díky otci, naturalizovanému Američanovi. Německá rozvědká v portugalském Lisabonu získala Mezenena k tomu, aby přenášel zprávy během pravidelných letů přes Atlantik dálkovým hydroplánem, který zajišťoval spojení mezi Spojenými státy a Portugalskem. Během přeletu Mezenen rovněž pozoroval konvoje směřující do Británie a svá pozorova-

vání hlásil. Byl odsouzen k osmiletému žaláři plus dvěma rokům vězení za porušení zákona o registraci.

Dalším z kurýrů se stal Oscar Richard Stabler, který pracoval jako holič na transatlantických lodních linkách. V prosinci 1940 britské úřady na Bermudách zajistily mezi jeho věcmi mapu Gibraltarů. Britové ho na krátkou dobu zadrželi, ale zase propustili. Potom ho ale sebrala FBI kvůli tomu, že přenášel zprávy mezi německými agenty ve Spojených státech kontaktními osobami v cizině. Za špiónáž mu byl uložen pětiletý trest plus dva roky za porušení zákona o registraci.

Hartwig Richard Kleiss dostal pětiletý trest za to, že předal německým špiónům technické výkresy lodi SS *America* s vyznačením umístění nově instalovaných děl. Nechyběly ani informace o tom, jak se děla budou přesouvat do palebných pozic. Kleiss rovněž získal podrobnosti o konstrukci a výkonu nových rychlých člunů vyvíjených americkým válečným námořnictvem, které předal Seboldovi k odeslání do Německa.

Erwin Wilhelm Sielger, vrchní řezník na výletní lodi SS *America*, jež byla později využívána k přepravě pěchoty, dostal desetiletý trest za to, že poskytl peníze na opatření bombardovacího zaměřovače. Získával rovněž informace o pohybu lodí a o přípravách k vojenské obraně Panamského průplavu. Na stejné lodi působil také Franz Joseph Stigler, a to až do doby, kdy americké námořnictvo loď přestavělo na USS *West Point* k přepravě pěchoty. Stigler se snažil ve Spojených státech získat radioamatéry jako prostředníky pro komunikaci s přijímacími stanicemi v Německu. Rovněž sledoval a hlásil přípravy na obranu v pásmu kolem Panamského průplavu. Byl odsouzen za špiónáž k šestnácti letům vězení a dvěma rokům za porušení zákona o registraci.

Herman W. Lang dostal osmnáctiletý trest. Pracoval ve firmě produkující přísně utajované výrobky významné pro obranu USA. Při návštěvě Německa v roce 1938 jednal Lang s německými vojenskými úřady a z paměti znovu nakreslil plány oněch utajovaných předmětů.

Carl Reuper byl zaměstnán jako inspektor ve firmě Westinghouse Electric Company v Newarku v New Jersey. Pro Německo získal fotografie týkající se předmětů a konstrukcí určených k národní obraně a prostřednictvím Sebolda a dalších organizoval rádiový kontakt s Německem. Za špiónáž byl odsouzen k šestnáctiletému trestu plus dvěma rokům za porušení zákona o registraci. Podobně byl k šestnáctiletému vězení odsouzen Everett Minster Roeder, který pracoval jako kreslič a konstruktér předmětů vý-

znamných pro americkou armádu a námořnictvo. Jako rodilý Američan předával tyto informace Němcům za finanční odměnu.

Paul Alfred W. Scholz, který nepřijal americké občanství, se postaral o sestavení radiostanice k vysílání informací získaných jinými Duquesneovými špiiony do Německa. Byl odsouzen na šestnáct let za špionáž a na dva roky za porušení zákona o registraci. Při sestavení vysílačky pomáhal rovněž Axel Wheeler-Hill. Dostal patnáct let plus dva roky za porušení zákona o registraci. Felix Jahnke, jenž pomocí vysílačky ukryté ve svém bytě v Bronxu předával kódované zprávy, které ovšem odposlouchávala FBI, dostal trest vězení na dvacet měsíců a pokutu 1 000 dolarů.

Erich Strunck, námořník u lodní společnosti United States Lines, měl v plánu ukrást diplomatické zavazadlo, které u sebe měl britský důstojník cestující na těžce lodi, a potom dotyčného shodit přes palubu. Až na Seboldův nátlak od tohoto plánu ustoupil, neboť byl příliš riskantní. Byl však odsouzen za špionáž k desetiletému vězení, a navíc dostal dva roky za porušení zákona o registraci.

Leo Waalen sbíral informace o lodích odplouvajících do Anglie. Opatřil také utajovanou brožuru vydanou FBI, která obsahovala pokyny pro bezpečnostní opatření, jaká je třeba přijímat v průmyslových podnicích, aby se výrobky významné pro bezpečnost země uchránily před sabotáží. Waalen rovněž získal listiny o vládních kontraktech, v nichž se uváděly specifikace výrobků a zařízení, a kromě toho opatřil i podrobné námořní mapy atlantického pobřeží USA. Byl odsouzen na dvanáct let odnětí svobody a k tomu dostal dvouletý trest za porušení zákona o registraci.

George Gottlob Schuh posílal informace přímo gestapu v Hamburku. Hlásil například, že Winston Churchill připlul do Spojených států na palubě lodi HMS *George V.*, a poskytoval Němcům informace týkající se pohybu lodí převážejících materiál a zásoby do Británie. Dostal trest osmnáct měsíců vězení a pokutu 1 000 dolarů.

Další agenti pak byli odsouzeni ke kratším, osmnáctiměsíčním či dvouletým trestům, např. za opatření odborných publikací o slitinách hořčíku a hliníku nebo za posílání dopisů lidem v Evropě. Ovšem tehdy ještě nebyla Amerika ve válce. V Duquesneově špionážní skupině bylo celkem zapojeno 33 spiklenců.

Když je FBI pozatýkala, měla k dispozici neprůstřelná obvinění. Devatenáct obžalovaných priznalo vinu. Zbývajících čtrnáct předstoupilo 3. září

1941 před soud v Brooklynu. Dne 13. prosince 1941 je porota uznala všechny vinnými – to bylo po útoku Japonců na Pearl Harbor a poté, co Německo vyhlásilo Spojeným státům válku. Rozsudek byl vynesena 2. ledna 1942 a padly v něm tresty vězení v celkové délce přes 300 let. Výsledkem bylo, že Amerika vstupovala do války s jistotou, že na jejím území neoperuje žádná velká německá špionážní síť.

Zatímco ředitel FBI popisoval akci svého úřadu proti Duquesneově skupině jako největší zátah proti špionům v dějinách, admirál Canaris ve svém hlášení nadřízeným z roku 1942 uvedl, že Duquesne „dodal cenná hlášení a významné originální technické podklady týkající se amerických plynových masek, rádiově ovládaných zařízení, neprorazitelných palivových nádrží, televizních přístrojů, malých bomb užívaných k útokům z letadel na jiná letadla, vzduchových separátorů a mechanismů k nastavování lodních šroubů“. Jednotlivé předané položky byly klasifikovány jako „cenné“, některé jako „dobré“ a „velmi dobré“.

Přeložil Jan Mrlík